

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 72/2567

สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาท่าบ่อ ผู้ร้อง คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คู่กรณี คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 คู่กรณี

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 4, พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 6, พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 8, พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 9, พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14, พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 26/4, พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 26/5, พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 31, พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4, พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 54, พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 72 ตริ, พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 74 จัตวา, ป.ที่ดิน มาตรา 9, ป.ที่ดิน มาตรา 108 ทวิ, ป.อ. มาตรา 83, ป.อ. มาตรา 91, ป.อ. มาตรา 360, ป.พ.พ. มาตรา 1367, ป.ที่ดิน มาตรา 1, ป.พ.พ. มาตรา 1378, ป.ที่ดิน มาตรา 59 ทวิ, ป.ที่ดิน มาตรา 4

ย่อ / หลักกฎหมาย

สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาท่าบ่อ มีหนังสือที่ นค 0020.3/5602 ลงวันที่ 18 เมษายน 2567 ยื่นคำร้องขอให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยชี้ขาดกรณี คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุดระหว่างศาลปกครองและศาลยุติธรรมขัดแย้งกันในคดีที่มี ข้อเท็จจริงเป็นเรื่องเดียวกันตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาด อำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 กรณีผู้ร้องได้รับผลกระทบโดยตรงจากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 1125/2564 และคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 คดี หมายเลขแดงที่ 3171/2565 ที่อาจถือได้ว่าพิพากษาศาลขัดแย้งกัน ทั้งนี้คดีของศาลปกครองเป็นคดีที่ นาย ป. ผู้ฟ้องคดี ยื่นฟ้อง เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย ที่ 1 เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด หนองคาย สาขาท่าบ่อ ที่ 2 ผู้ถูกฟ้องคดี ต่อศาลปกครองอุดรธานี เป็นคดีหมายเลขดำที่ 198/2557 หมายเลขแดงที่ 92/2560 จากกรณีนาย ป. ได้ยื่นขอรังวัดออกโฉนดที่ดินเฉพาะราย ตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ตามคำขอที่ 152/12305/56 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2556 โดยมีได้แจ้งการครอบครองที่ดินและไม่มีเอกสารสิทธิสำหรับที่ดิน มีเพียงหลักฐานการชำระ ภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท. 5) เลขสำรวจที่ 129 ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลผาตั้ง อำเภอสังคม จังหวัด หนองคาย สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาท่าบ่อ ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วปรากฏว่าที่ดิน ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ "ป่าพานพร้าว-ป่าแก้งไก่" เป็นที่ดินต้องห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินหรือ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามข้อ 14 (4) แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตาม ความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 เว้นแต่เป็นผู้ที่ครอบครองและ ทำประโยชน์ในที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมายมาก่อนที่ทางราชการกำหนดให้เป็นเขต ป่าสงวนแห่งชาติ และเป็นที่ดินสงวนหวงห้ามตามกฎหมายเฉพาะ จึงไม่อาจออกโฉนดที่ดินให้ได้ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาท่าบ่อ จึงมีคำสั่งยกเลิกคำขอออกโฉนดที่ดิน ต่อมา นาย ป. อุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาท่าบ่อ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 และได้ส่งคำ อุทธรณ์ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำ อุทธรณ์ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้มีความเห็นยืนยันตามคำสั่งเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาท่าบ่อ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ต่อมา นาย ป. ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ขอให้ศาลมีคำพิพากษา หรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งยกเลิกคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ขอให้เพิกถอน

คำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่เห็นด้วยกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้กับผู้ฟ้องคดี ศาลปกครองอุดรธานีมีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งยกเลิกคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 และเพิกถอนคำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 เสนอเรื่องราวการพิสูจน์ที่ดินต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพื่อพิจารณาเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจพิสูจน์ที่ดินตามข้อ 16 ประกอบข้อ 10 (3) และข้อ 11 ของกฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 อุทธรณ์ ต่อมาศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาเป็นคดีหมายเลขแดงที่ อ. 1125/2564 โดยวินิจฉัยว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 มีคำสั่งยกเลิกคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินของผู้ฟ้องคดี และการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีโดยเห็นว่าคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 พิกัดยกเลิกคำขอออกโฉนดที่ดินชอบแล้ว เป็นคำสั่งและคำวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากนาย ม. เจ้าของเดิมซึ่งเป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณที่ถูกประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ มิได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 จึงไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามมาตรา 12 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และเมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่านาย ม. ได้ใช้สิทธิยื่นคำร้องขอต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้นใช้บังคับ กรณีจึงถือว่านาย ม. เจ้าของที่ดินเดิมได้สละสิทธิหรือประโยชน์ในที่ดินพิพาทแล้วตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 นี้เช่นกัน การที่ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อเนื่องมาจากเจ้าของเดิม ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิขอออกโฉนดที่ดินตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 มิได้ละเลยต่อหน้าที่ในการออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ฟ้องคดี พิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นเป็นยกฟ้อง คดีถึงที่สุด ส่วนคดีที่ศาลยุติธรรม เป็นคดีระหว่าง พนักงานอัยการจังหวัดหนองคาย โจทก์ ยื่นฟ้องนาย ป. ที่ 1 นาย พ. ที่ 2 นาย ส. ที่ 3 จำเลย ต่อศาลจังหวัดหนองคายเป็นคดีอาญาคำฟ้องว่า สวอ 1/2564 ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสามตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 4, 6, 8, 9, 14, 26/4, 26/5, 31 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4, 54, 72 ตี, 74 จัตวา ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 9, 108 ทวิ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83, 91, 360 ให้จำเลยทั้งสาม คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารออกไปจากลำธารสาธารณะและเขตป่าสงวนแห่งชาติที่เกิดเหตุ และให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชดเชยค่าเสียหาย 295,879 บาท แก่กรมป่าไม้ ศาลจังหวัดหนองคายมีคำพิพากษาคดีอาญา หมายเลขแดงที่ สวอ 3/2564 โดยวินิจฉัยว่าที่ดินพิพาทนาย ม. ได้ครอบครองทำประโยชน์มาก่อนปี พ.ศ. 2497 นาย ม. จึงมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทที่เกิดเหตุตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1367 และการโอนไปซึ่งสิทธิครอบครองนั้นย่อมทำได้โดยการส่งมอบการครอบครองตามมาตรา 1378 ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 1 ให้บทนิยามของ คำว่า สิทธิในที่ดิน หมายความว่ากรรมสิทธิ์และให้หมายความรวมถึงสิทธิครอบครองด้วย และมาตรา 4 บัญญัติว่า ภายใต้บังคับมาตรา 6 บุคคลใดได้มาซึ่งสิทธิครอบครองในที่ดินก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินนี้ใช้บังคับให้มีสิทธิครอบครองสืบไปและให้คุ้มครองตลอดถึงผู้รับโอนด้วย เมื่อนาย ม. ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินก่อนปี พ.ศ. 2497 และมีสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1367 นาย ม. จึงได้สิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 1 และมาตรา 4 ซึ่งรวมไปถึงผู้รับโอนด้วย

จำเลยที่ 1 จึงเป็นผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินที่พิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1367 ประกอบมาตรา 1378 และประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 1 กับมาตรา 4 ก่อนที่จะมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน โดยที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 (1) บัญญัติคำนี้นามคำว่า ป่า หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 4 บัญญัตินิยามคำว่า ป่า หมายความว่า ที่ดิน รวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะและที่ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย คำว่า ป่าสงวน หมายความว่า ป่าที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น ที่ดินพิพาทที่ประชาชนได้ครอบครองทำประโยชน์และมีสิทธิครอบครองตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายที่ดิน จึงไม่ต้องด้วยนิยามของ คำว่า ป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 (1) และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 4 ที่ดินพิพาทจึงไม่ใช่ป่า และไม่อาจตกเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เจ้าของที่ดินย่อมมีสิทธิในที่ดินของตนโดยชอบธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายที่ดิน กฎกระทรวง ฉบับที่ 811 (พ.ศ. 2521) ออกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ลงวันที่ 1 กันยายน 2521 เป็นกฎหมายลำดับรอง จึงไม่อาจขัดหรือแย้งต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายที่ดินซึ่งเป็นกฎหมายระดับที่เป็นกฎหมายลำดับสูงกว่า ดังนั้นการที่กฎกระทรวงฉบับดังกล่าว ประกาศให้ป่าพานพร้าวและป่าแก้งไก่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ จึงไม่รวมที่ดินพิพาท โจทก์ยื่นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ได้มีคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 3171/2565 พิพากษายืน คดีถึงที่สุด ภายหลังศาลอุทธรณ์ภาค 4 มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดงที่ 3171/2565 นาย ป. ได้ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาทำบ่อ ให้พิจารณาเรื่องใหม่ ตามคำขอฉบับที่ 1006 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567 ให้ออกโฉนดที่ดินเฉพาะรายโดยไม่ได้แจ้งครอบครองที่ดินตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ตามคำขอเลขที่ 152/12305/56 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2556 โดยไม่ยินยอมยื่นคำขอรังวัดเพื่อออกโฉนดที่ดินใหม่ สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาทำบ่อ ผู้ร้อง เห็นว่าคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 3171/2565 กับคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 1125/2564 มีประเด็นแห่งคดีที่ต้องวินิจฉัยในประเด็นเดียวกัน อาจถือได้ว่าคำพิพากษาของศาลยุติธรรม ตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 4 ซึ่งคดีถึงที่สุดกับคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด ขัดแย้งกันตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาทำบ่อ ผู้ร้อง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นคู่ความในคดีปกครอง ไม่อาจปฏิบัติให้เป็นไปตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดของทั้งสองศาลได้ จึงขอยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อขอได้โปรดวินิจฉัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อไป คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2555 นาย ป. ซื้อที่ดินมือเปล่าตามหลักฐานการเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท. 5) เลขสำรวจที่ 129 หมู่ที่ 1 ตำบลผาตั้ง อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย เนื้อที่ 6 ไร่ 1 งาน 29 ตารางวา มาจากนาง ท. ในราคา 2,900,000 บาท ต่อมา เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2556 นาย ป. ยื่นคำขอเลขที่ 152/12305/56 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2556 ให้ออกโฉนดที่ดินเฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง (น.ส. 3 ข.) ต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคายสาขาทำบ่อ แต่เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาทำบ่อ มีหนังสือ ที่ นค 0020.03/6457 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2557 แจ้งยกเลิกคำขอออกโฉนดที่ดิน อ้างว่าที่ดินดังกล่าว

เป็นที่ดินที่ไม่ได้แจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. 1) ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และการที่นาง ท. ไม่ได้แจ้งการครอบครองที่ดิน ถือว่าละสิทธิครอบครองที่ดินดังกล่าวแล้ว นาย ป. ซึ่งเป็นผู้ซื้อที่ดินและครอบครองทำประโยชน์ต่อมาจากนาง ท. จึงไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ประกอบกับที่ดินดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จึงไม่อาจออกโฉนดที่ดินให้ได้เพราะต้องห้ามตามข้อ 8 ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 นาย ป. อุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคายมีความเห็นยืนตามคำสั่งของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคายสาขาทำบ่อ นาย ป. จึงได้ยื่นฟ้องเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย และเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคายสาขาทำบ่อ ต่อศาลปกครองอุดรธานี เป็นคดีหมายเลขดำที่ 198/2557 ขอให้เพิกถอนคำสั่งยกเลิกคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 และเพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 กับให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองออกโฉนดที่ดินให้แก่ นาย ป. ศาลปกครองอุดรธานีพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งยกเลิกคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 และเพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 เสนอเรื่องราวการพิสูจน์ที่ดินต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพื่อพิจารณาเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจพิสูจน์ที่ดินตามข้อ 16 และข้อ 10 (3) และข้อ 11 ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ทั้งนี้ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด คำขออื่นให้ยก ตามคดีหมายเลขแดงที่ 92/2560 นาย ป. อุทธรณ์คำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุด เป็นคดีหมายเลขดำที่ อ. 529/2560 ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัย สรุปได้ว่าข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ที่ดินตามหลักฐานการชำระภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท. 5) เลขสำร่วที่ 129 ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลผาตั้ง อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย เดิมที่ดินแปลงนี้มีนาย ม. เป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 จนถึงปี พ.ศ. 2517 โดยเมื่อปี พ.ศ. 2497 ในระหว่างที่นาย ม. ครอบครองและทำประโยชน์อยู่นั้นได้มีการตราพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 กำหนดให้ผู้ที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน แจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่นาย ม. ก็มิได้ไปแจ้งการครอบครองที่ดินพิพาทที่ตนเองครอบครองและทำประโยชน์อยู่ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีจึงถือได้ว่านาย ม. ได้เจตนาละสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทดังกล่าวซึ่งทำให้รัฐมีอำนาจจัดที่ดินพิพาทดังกล่าวได้ ตามมาตรา 5 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน 2507 โดยได้มีการออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 207 (พ.ศ. 2510) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2510 ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2510 กำหนดให้ป่าพานพร้าวและป่าแก้งไถในท้องที่ตำบลบ้านม่วง ตำบลแก้งไถ อำเภอสังคม อำเภอศรีเชียงใหม่ และตำบลพานพร้าว ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงนี้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นการออกครอบคลุมในบริเวณที่ดินพิพาทตั้งอยู่ และโดยที่มาตรา 12 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ได้บัญญัติรับรองสิทธิในการแจ้งสิทธิครอบครองที่ดิน (ส.ค. 1) ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และยังให้โอกาสกับบุคคลที่อ้างว่ามีสิทธิหรือได้

ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติอยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาตินั้นใช้บังคับ ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ภายใน กำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้นใช้บังคับเพื่อส่งต่อไปยังคณะกรรมการสำหรับ ป่าสงวนแห่งชาตินั้นโดยไม่ชักช้าตามมาตรา 12 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ดังกล่าว เมื่อนาย ม. เจ้าของเดิมซึ่งเป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทและตั้งอยู่ใน บริเวณที่ถูกประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ มิได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5 แห่ง พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 นาย ม. จึงไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตาม มาตรา 12 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และเมื่อไม่ปรากฏ ข้อเท็จจริงว่านาย ม. ได้ใช้สิทธิยื่นคำร้องขอต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำ กิ่งอำเภอท้องที่ภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้นใช้บังคับแต่อย่างใด กรณีจึง ถือว่านาย ม. ได้สละสิทธิหรือประโยชน์ในที่ดินพิพาทแล้วตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 นี้เช่นกัน ดังนั้น การที่ต่อมานาย ป. ซึ่งเป็นบุตรได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดิน พินาทต่อจากนาย ม. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และในปี พ.ศ. 2524 นาย ป. ได้ขายที่ดินแปลงพิพาท ดังกล่าวให้แก่ นาย พ. และนาง ท. ซึ่งเป็นภรรยาได้ครอบครองและทำประโยชน์ต่อจากนาย พ. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ต่อมา นาง ท. ได้ขายที่ดินแปลงดังกล่าวให้แก่ผู้ฟ้องคดีเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2555 กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่านาย ป. นาย พ. นาง ท. และผู้ฟ้องคดี เป็นผู้ครอบครองและ ทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อเนื่องจากนาย ม. ซึ่งเป็นเจ้าของเดิมมาก่อนที่ประมวลกฎหมายที่ดิน ใช้บังคับโดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน และมีได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5 แห่ง พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ดังนั้นแม้ทางราชการจะได้ประกาศ กำหนดท้องที่จังหวัดหนองคายเป็นเขตที่ทำการสำรวจรังวัดทำแผนที่เพื่อออกโฉนดที่ดินตาม โครงการเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2556 โดย เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2555 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2556 และผู้อำนวยการศูนย์เดิน สำรวจออกโฉนดที่ดินจังหวัดอุดรธานี - หนองคาย - เลย ได้มีหนังสือศูนย์เดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน จังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย ที่ มท 0516.374/1694 ไม่ลงวันที่ เดือนมิถุนายน 2556 ไปถึง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลผาตั้ง เพื่อแจ้งแผนปฏิบัติงานเดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน ประจำเดือนมิถุนายน 2556 ถึงเดือนกรกฎาคม 2556 ก็ตาม แต่เนื่องจากผู้ฟ้องคดีมิใช่เป็น ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อเนื่องจากเจ้าของเดิมมาก่อนที่ประมวลกฎหมาย ที่ดินใช้บังคับโดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน และมีได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ตามมาตรา 27 ตรี วรรคสอง แห่ง ประมวลกฎหมายที่ดิน แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิขออกโฉนดที่ดินตามมาตรา 59 ทวิ แห่ง ประมวลกฎหมายที่ดิน อีกทั้งข้อเท็จจริงยังปรากฏจากรายงานการรังวัดลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2557 ที่นาย ญ. นายช่างรังวัดชำนาญงานของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาท่าบ่อ ออกไป ทำการรังวัดเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556 ได้ทำการรังวัดตามที่ผู้ฟ้องคดีนำชี้แนวเขตได้ทำการ รังวัดด้วยกล้องฯ ขึ้นต้นร่างมาตราส่วน 1 : 4000 นำรูปแผนที่ลงระวาง 5555 II 2492,2490 แล้ว อยู่ในเขตป่าไม้ถาวรและได้มีการตรวจสอบแนวเขตที่ดินกับสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 (อุดรธานี) แล้วได้รับแจ้งว่า ที่ดินแปลงนี้อยู่ในเขตป่าไม้และได้คัดค้านไว้ก่อนตามหนังสือสำนัก จัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 (อุดรธานี) ที่ ทส 16192.4/1549 ลงวันที่ 1 เมษายน 2557 และเมื่อ

พิจารณาแผนที่แสดงแนวเขตป่าไม้ถาวรที่สำนักงานจัดการทรัพยากรกรมป่าไม้ที่ 6 (อุดรธานี) จัดส่งมาแล้วเห็นได้ว่าที่ดินแปลงพิพาทตั้งอยู่ในเขตป่าไม้ถาวร ประกอบกับจากการตรวจสอบของ ศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม กระทรวงยุติธรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ ศาลยุติธรรมด้านวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศและแผนที่สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ทำการ ตรวจสอบตำแหน่งที่ดินพิพาทโดยซ้อนทับกับบรรทัดแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ มาตราส่วน 1 : 4000 ของกรมที่ดิน หมายเลข 5445 II 2492 ปรากฏว่า ที่ดินตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ "ป่าพานพร้าว - ป่าแก้งไก่อ" ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 207 (พ.ศ. 2510) ออกตามความใน พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และป่าไม้ถาวรก่อนที่ผู้ฟ้องคดีจะเข้าครอบครอง ทำประโยชน์เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2555 กรณีจึงเป็นที่ยุติว่า ที่ดินที่ผู้ฟ้องคดีนำขึ้นเพื่อออกโฉนดที่ดิน เป็นที่ดินที่ต้องห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินตามข้อ 14 (4) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และเมื่อศาลได้วินิจฉัย เป็นที่ยุติแล้วว่า ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินที่ต้องห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดิน จึงไม่มีเหตุที่จะต้องให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันออกไปตรวจพิสูจน์ที่ดินตามข้อ 10 (3) ของ กฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 อีกต่อไปดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 มีคำสั่งยกเลิกคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินแจ้งตาม หนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาท่าบ่อ ที่ บค 0020.03/6457 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2557 และการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีโดยเห็นว่าคำสั่งของผู้ถูก ฟ้องคดีที่ 2 ที่ยกเลิกคำขอออกโฉนดที่ดินชอบแล้ว จึงเป็นคำสั่งและคำวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ ชอบด้วยกฎหมายแล้ว และมีได้เป็นการระลึยต่อหน้าที่ในการออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ฟ้องคดี แต่อย่างใด อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ฟังขึ้น พิพากษากลับคำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้นเป็น ยกฟ้อง ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 1125/2564 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 ส่วนคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่พนักงานอัยการจังหวัด หนองคายเป็นโจทก์ฟ้องนาย ป. กับพวกรวม 3 คน ต่อศาลจังหวัดหนองคายเป็นคดีหมายเลขดำที่ สวอ 1/2564 นั้น ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิพากษายืน โดยวินิจฉัยสรุปได้ ว่า พยานโจทก์ล้วนมีภูมิลำเนา ทำกินเลี้ยงชีพและมีที่ดินติดหรือใกล้กับที่ดินที่เกิดเหตุมานาน น่าเชื่อว่านาย ม. เจ้าของที่ดินเดิมครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินเกิดเหตุที่อยู่ติดกันก่อนปี 2497 แม้เจ้าพนักงานป่าไม้พยานโจทก์อีก 2 ปากเบิกความว่า จากการตรวจสอบที่ดินเกิดเหตุอยู่ใน แผนที่แสดงแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎกระทรวงฉบับที่ 811 แต่พยานทั้งสองปากนี้ไม่ทราบ ความเป็นมาของที่ดินที่เกิดเหตุ ทั้งการกำหนดแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติเกิดจากการที่รัฐมนตรี ว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นสมควร โดยออกเป็นกฎกระทรวงซึ่งต้องมีแผนที่แสดงแนว เขตป่าที่กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาตินั้น แนบท้ายกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 6 วรรคสอง ซึ่งก่อนการออกกฎกระทรวงดังกล่าวกฎหมายไม่ ได้บัญญัติลำดับขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการดำเนินการไว้ แต่สามารถออกกฎกระทรวงโดยมี แผนที่แนบท้ายได้ในทันทีที่รัฐมนตรีเห็นสมควร จึงเป็นไปได้สูงมากที่แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่ประกาศโดยกฎกระทรวงจะไปทับซ้อนกับพื้นที่ทำกินที่ประชาชนครอบครองทำประโยชน์อยู่ ก่อนแล้ว พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุที่ปรากฏชัดสอดคล้องไปในทางเดียวกัน ฟังได้ว่าการยึดถือครอบครองทำประโยชน์ที่ดินที่เกิดเหตุโดยเจตนาจะยึดถือเพื่อตนและส่งมอบ ทรัพย์สินให้ครอบครองทำประโยชน์เป็นทอด ๆ ต่อเนื่องกันตลอดมาตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1367, 1378 และประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 1 ตั้งแต่ก่อนปี 2497 จนถึงการครอบครองทำประโยชน์ของจำเลยที่ 1 (นาย ป.) ดังนั้น จำเลยที่ 1 จึงเป็นผู้มีสิทธิครอบครองที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินที่เกิดเหตุอยู่ก่อนวันที่ 1 ธันวาคม 2497 ที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ แม้ผู้ครอบครองเดิมจะไม่ได้แจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 แต่เมื่อผู้ครอบครองมิได้แสดงเจตนาสละสิทธิครอบครองที่ดินดังกล่าว สิทธิครอบครองที่มีสมบูรณ์อยู่แล้วย่อมคงมีบริบูรณ์เช่นเดิมตลอดไป เพราะบทบัญญัติดังกล่าวรัฐมีวัตถุประสงค์เพียงต้องการทราบทั่วทั้งประเทศว่ามีผู้ครอบครองที่ดินอยู่จำนวนเท่าใดเท่านั้น หาได้มีการบัญญัติให้ตัดสิทธิการครอบครองไม่ ซึ่งประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 59 ทวิ ก็ได้บัญญัติรองรับให้ผู้ที่มีสิทธิครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่องมาจากบุคคลข้างต้นโดยมิได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 สามารถขออนุญาตออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นการเฉพาะรายได้ อันเป็นการรับรองการสืบสิทธิที่ไม่ขาดตอนของจำเลยที่ 1 เมื่อที่ดินที่เกิดเหตุผู้ครอบครองทำประโยชน์เดิมได้สิทธิครอบครองมาตั้งแต่วันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ผู้ครอบครองที่รับโอนที่ดินดังกล่าวมาตลอดสายจนถึงจำเลยที่ 1 ย่อมมีสิทธิครอบครองที่ดินข้างต้นสืบไปตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 4 ที่ดินที่เกิดเหตุจึงเป็นที่ดินที่มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดินและตามกฎหมายแล้วย่อมมิใช่ป่าตามมาตรา 4 (1) และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ตามลำดับ และเนื่องจากที่ดินที่เกิดเหตุไม่ใช่ป่าหรือป่าสงวนแห่งชาติ จำเลยที่ 1 ย่อมไม่มีหน้าที่ต้องยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อนายอำเภอแห่งท้องที่เพื่อรักษาสหสิทธิครอบครองของตนตามมาตรา 12 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ทั้งวรรคสามของมาตราดังกล่าวก็บัญญัติยกเว้นมิให้ใช้บังคับกับแก่สิทธิในที่ดินที่บุคคลมีอยู่ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พยานหลักฐานของโจทก์นำสืบฟังไม่ได้ว่า ที่ดินที่เกิดเหตุเป็นป่าหรือป่าสงวนแห่งชาติ และทางน้ำที่ไหลผ่านที่ดินดังกล่าวเป็นทางน้ำสาธารณะ จำเลยทั้งสามจึงไม่มีความผิดตามฟ้องของโจทก์ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 คดีหมายเลขแดงที่ 3171/2565 โจทก์ไม่ฎีกา คดีจึงถึงที่สุด ดังนี้ คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องของผู้ร้องเป็นกรณีที่คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 4 และคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยขัดแย้งกันในคดีที่มีข้อเท็จจริงเป็นเรื่องเดียวกัน ในประเด็นเรื่องสถานะของที่ดินพิพาท และการเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขออนุญาตออกโฉนดที่ดินเฉพาะรายตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน โดยศาลอุทธรณ์ภาค 4 วินิจฉัยว่านาย ป. ครอบครองและทำประโยชน์ต่อเนื่องมาจากผู้ครอบครองที่ดินเดิมก่อนปี 2497 แม้ผู้ที่มีสิทธิครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินเดิมจะมีได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ก็ตาม แต่เมื่อผู้ครอบครองมิได้แสดงเจตนาสละสิทธิครอบครองที่ดิน สิทธิครอบครองที่มีสมบูรณ์อยู่แล้วย่อมคงมีบริบูรณ์เช่นเดิม ผู้ครอบครองที่รับโอนที่ดินต่อมาตลอดสายจนถึงจำเลยที่ 1 (นาย ป.) ย่อมมีสิทธิครอบครองที่ดินสืบไปตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 4 ที่ดินพิพาทจึงไม่ใช่ป่าและไม่ใช่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ส่วนศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่าเจ้าของที่ดินเดิมซึ่งเป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทและตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มิได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้

ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 จึงไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามมาตรา 12 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 และเมื่อไม่ได้ใช้สิทธิยื่นคำร้องขอต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอท้องที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาตินั้นใช้บังคับ จึงถือว่าเจ้าของที่ดินเดิมสละสิทธิหรือประโยชน์ในที่ดินพิพาทแล้วตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 นาย ป. จึงมิใช่ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อเนื่องจากเจ้าของเดิมมาก่อนที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับโดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน และมีได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ตามมาตรา 27 ตริ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน นาย ป. จึงไม่มีสิทธิขออนุญาตออกโฉนดที่ดินตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และที่ดินพิพาทเป็นที่ดินที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ "ป่าพานพร้าว-ป่าแก้งไก่อ" ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 207 (พ.ศ. 2510) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และป่าไม้ถาวร ก่อนที่ผู้ฟ้องคดีจะเข้าครอบครองทำประโยชน์เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2555 กรณีจึงฟังเป็นยุติว่าที่ดินที่ผู้ฟ้องคดีนำขึ้นเพื่อออกโฉนดที่ดินเป็นที่ดินที่ต้องห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินตามข้อ 14 (4) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ผู้ร้องและนาย ป. ซึ่งเป็นคู่กรณีตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 1125/2564 และเป็นบุคคลซึ่งได้รับผลกระทบจากคำพิพากษาที่ถึงที่สุดขัดแย้งกัน ต้องปฏิบัติอย่างไร ในกรณีที่นาย ป. ยื่นคำขอให้พิจารณาเรื่องใหม่โดยให้ออกโฉนดที่ดินเฉพาะรายโดยไม่ได้แจ้งการครอบครองที่ดินตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินตามคำขอเลขที่ 152/12305/56 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2556 โดยไม่ยินยอมยื่นคำขอรังวัดเพื่อออกโฉนดที่ดินใหม่ คณะกรรมการเห็นว่า มาตรา 14 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า "ให้คณะกรรมการพิจารณาคำร้องตามวรรคหนึ่ง โดยคำนึงถึงประโยชน์แห่งความยุติธรรมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแล้วกำหนดแนวทางการปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลดังกล่าว คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด" ดังนี้ แม้คำวินิจฉัยในเรื่องสถานะของที่ดินและการเป็นผู้มีสิทธิขออนุญาตออกโฉนดที่ดินเฉพาะราย ของศาลอุทธรณ์ภาค 4 และศาลปกครองสูงสุดดังกล่าวจะขัดแย้งกัน แต่คำพิพากษาของศาลยุติธรรมในคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา มีประเด็นข้อพิพาทที่ศาลในคดีอาญาจะต้องวินิจฉัยว่า จำเลยกระทำความผิดอาญาตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ โดยการดำเนินคดีอาญาดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดและให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญานั้นหรือพิพากษายกฟ้องหากจำเลยมิได้กระทำความผิดอาญา โดยในคดีอาญามีได้มีเจตนารมณ์เพื่อยืนยันหรือพิสูจน์สิทธิในที่ดินของจำเลยดังเช่นการพิสูจน์สิทธิในที่ดินในคดีแพ่ง เนื่องจากการพิจารณาว่านาย ป. จะเป็นผู้มีสิทธิขออนุญาตออกโฉนดที่ดินหรือไม่และผู้ร้องจะออกโฉนดที่ดินให้แก่ นาย ป. ได้หรือไม่ ต้องดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่ประมวลกฎหมายที่ดิน กฎกระทรวงและระเบียบของกรมที่ดินกำหนด รวมถึงพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 บัญญัติไว้ในกรณีที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับที่ดินที่มีปัญหาว่าอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือไม่ ดังนั้น แม้ศาลในคดีส่วนอาญาจะวินิจฉัยเกี่ยวกับสถานะของที่ดินหรือความเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินของนาย ป. ก็เป็นเพียงเหตุผลเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในคดีอาญา ว่าจำเลยกระทำความผิดต่อกฎหมายอาญาหรือไม่ ทั้งสำนักงานที่ดิน

จังหวัดหนองคาย สาขาทำบ่อ ผู้ร้องหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ร้อง มิได้เป็นคู่ความในคดีอาญาดังกล่าวด้วย คดีอาญาย่อมไม่ผูกพันผู้ร้อง ส่วนคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดนั้น เป็นคดีที่นาย ป. ฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาทำบ่อ ที่ยกเลิกคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินเฉพาะรายของนาย ป. เนื่องจากเห็นว่านาย ป. ไม่มีสิทธิขอออกโฉนดที่ดินและที่ดินที่ขอออกโฉนดที่ดินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จึงไม่อาจออกโฉนดที่ดินให้ได้กับขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคายที่วินิจฉัยยืนตามคำสั่งของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาทำบ่อ และขอให้ออกโฉนดที่ดินให้แก่ นาย ป. กรณีจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและละเลยต่อหน้าที่ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ซึ่งประเด็นสถานะของที่ดินพิพาทและความเป็นผู้มีสิทธิออกโฉนดที่ดินของนาย ป. ตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินเป็นประเด็นข้อพิพาทในคดีของศาลปกครองที่จำต้องวินิจฉัยว่าการที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมีคำสั่งให้ยกเลิกคำขอออกโฉนดที่ดินพิพาทเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่มีกฎหมายกำหนดหรือไม่ ดังนั้น การที่ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า นาย ป. ไม่มีสิทธิขอออกโฉนดที่ดินตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และที่ดินพิพาทเป็นที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อันเป็นที่ดินที่ต้องห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินจึงเป็นคำวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีในเรื่องที่ผู้ร้องยกเลิกคำขอออกโฉนดที่ดินพิพาทของนาย ป. ดังนี้ เมื่อตามคำร้อง ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล อ้างว่า นาย ป. ผู้ฟ้องคดีตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 1125/2564 ยื่นคำขอฉบับที่ 1006 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567 โดยขอให้สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาทำบ่อ ผู้ร้อง ดำเนินการออกโฉนดที่ดินเฉพาะรายโดยไม่ได้แจ้งการครอบครองที่ดินตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ตามคำขอเลขที่ 152/12305/56 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2556 ซึ่งเป็นข้อพิพาทในคดีของศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาแล้ว จึงเห็นควรให้ผู้ร้องและนาย ป. คู่กรณีในคดีของศาลปกครองสูงสุดปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 1125/2564

องค์คณะ

ไม่มี

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/72/2567>